

KÖNYVEK

SCHNELLER DÓRA

doraschneller13@gmail.com
ORCID: 0009-0007-5154-4592

Paul NAGY. *Une Francophonie millénaire: Anthologie de textes écrits en français par des auteurs hongrois, de 1918 à nos jours*. 2. köt. Párizs: Honoré Champion, 2024. 724.

Hiánypótló mű és nagyszabású vállalkozás a Nagy Pál író, költő által összeállított antológia, amely a magyar tudósok, írók vagy művészek által írt, 1918-tól napjainkig keletkezett, francia nyelvű tanulmányokat tartalmazza. A franciás műveltség, a frankofón hagyományok, a magyar-francia kapcsolatok nagy múltra tekintenek vissza, ezt bizonyítja az antológia 2016-ban megjelent első kötete, amely a középkortól 1918-ig írott forrásokat kronológiai sorrendben mutatja be. A 2024-ben megjelent második kötetben a kötet koncepciója megváltozott a tudományágak és a művészeti ágak sokszínűsége és a franciául tudó magyar szerzők nagy száma miatt: immáron nem kronológiai sorrendben, hanem tematikus fejezetekben olvashatjuk az írásokat. Az átfogó antológia magában foglalja az össze fontos tudományágat és művészeti ágat, valamint a Magyarországon és Franciaországban élő és kutató képviselőinek tanulmányait. A történelem, az irodalom, a színház, az irodalomtörténet, a képzőművészet, a zenetörténet, a filozófia, a vallástörténet vagy a nyelvészet mellett a huszadik században született vagy polgárjogot nyert tudományágak és művészeti ágak is szerepelnek a könyvben, mint például a filmművészet, a szociológia vagy a pszichoanalízis. Az antológia összeállítója úgy vélte helyesnek, ha a szövegeket az eredeti formájukban, betűhíven, az esetleges hibákkal együtt publikálja.

Nagy Pál hatalmas munkát végzett, hiszen a nemrégiben megjelent könyv nem „csupán” egy antológia, a bevezető tanulmányon kívül, minden

fejezet előtt találunk egy helytálló megállapításokat tartalmazó és körültekintő történelmi-irodalmi áttekintést, amely biztosítja az antológia egységességét, és útmutatóként szolgál a franciául tudó magyar és a francia olvasóközönség számára a magyar történelem és irodalom elmélyültebb megismeréséhez és megértéséhez. Ezen felül az összes antológiában szereplő szerzőről találunk egy pontos és lényegre törő életrajzot is. A kötet végén gazdag bibliográfia és névmutató segíti elő a könyvben leírtak továbbgondolását és az antológiában való eligazodást.

Kosztolányi Dezső szerint az 1918-as év fontos fordulópontra a magyar történelemben, ugyanakkor az irodalomban egy új korszak kezdetét is jelenti. Nagy Pál Kosztolányi Dezső *Európa* című verséből is idéz, amely a költő *Számadás* című 1935-ben megjelent verseskötetében szerepel. A versnek a 44. oldalon idézett első versszaka a könyv egyik mottója is lehetne:

Európa, hozzád,
feléd, tefeléd száll szózatom a század
vak zűrzavarában,
s míg mások az égbe kongatva temetnek,
harsány dithyrambmal én tereád víg,
jó reggelt köszöntök.

Trianon után, amelynek a magyar történelemben elfoglalt helyéről és hatásáról sok szó esik a könyvben, átmenetileg megromlottak a két ország közötti kapcsolatok, az irodalmi életben ezzel szemben egy addig soha nem tapasztalt nyitottság és nyitás következett be. Gondoljunk csak a *Nyugat* folyóirat körül csoportosuló írók első, második vagy harmadik nemzedékére, akiknek francia műveltségű képviselői szerepelnek az antológiában.

A *numerus clausus*-törvény, a zsidótörvények, Magyarországnak a hitleri Németországgal való egyre szorosabb együttműködése, a második világháború közeledte, a holokauszt Magyarországon, a háború utáni nagyon rövid életű demokra-

tikus epizód, az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése mind-mind olyan tragikus történelmi események és időszakok voltak, amelyek következtében számos magyar írónak, tudós-nak, művésznek, egyetemi hallgatónak menekülnie kellett, és a nyitottabb, toleránsabb, befogadóbb francia fővárosban lettek új otthonra. Ez az oka annak, hogy az antológiában szereplő szerzők egy része a franciaországi emigrációhoz tartozik. Az antológia összeállítója, az 1934-ben született Nagy Pál író, költő, tipográfus, a párizsi *Magyar Műhely* folyóirat egyik alapítója 1956 decemberében kényszerült elhagyni Magyarországot és azóta is Párizsban él. Nem véletlen tehát, hogy foglalkoztatja a nyelv- és identitásváltásnak, valamint a fordítás szerepének és hatásának témája is, amelyekről szintén szó esik az antológiában.

A szerző álláspontja szerint a Magyarországról Franciaországban kialakult kép a huszadik század hatvanas éveiben változott meg radikálisan, amikor is mindkét országban a kutatók és tudósok új generációja jelent meg, és ez a generáció már nem keverte össze a tudományt a politikával, a tudományt az ideológiával. A két ország közötti kapcsolatok javulásához nagyban hozzájárultak és hozzájárulnak a francia nyelven megjelenő magyar, a magyarul megjelenő francia, és a magyar-francia kapcsolatok kutatására specializálódott folyóiratok.

A komoly társadalomtudományi, irodalomtörténeti és művelődéstörténeti munkákat megjelentető Honoré Champion kiadó *Közép-európai tanulmányok könyvtára* sorozatában megjelent, igényesen gondozott antológia fontos ismeretterjesztő, ugyanakkor elgondolkodtató és forrásként is használható, tanulságos olvasmány lehet mind a francia, mind a franciául tudó magyar olvasókörzönség számára.

HELIKON

LÖKÖS PÉTER

lokos.peter@btk.ppke.hu
ORCID: 0000-0001-7669-8714

Lion FEUCHTWANGER. *Bin ich deutscher oder jüdischer Schriftsteller? Betrachtungen eines Kosmopoliten. Mit bislang unveröffentlichten Texten.* Szerkesztette Nele HOLDACK, Marje SCHUETZE-COBURN és Michaela ULLMANN. Berlin: Aufbau, 2023. 232.

Lion Feuchtwanger a 20. századi német irodalom egyik legismertebb írója volt, *Jud Süß* című regényének köszönhetően már az 1920-as években világhírű lett. Neve Magyarországon is jól ismert volt, már a két háború közötti időszakban hét könyvét fordították le magyarra, 1945 után pedig valóságos reneszánszát élte nálunk baloldali beállítottsága és antifasiszta múltja miatt.

Feuchtwanger gazdag, nagypolgári ortodox zsidó családba született, így gyermekkorában alapos zsidó vallási ismereteket szerzett. Ugyanakkor polgári iskolákba járt, és Münchenben, illetve Berlinben folytatott egyetemi tanulmányokat, többek között germanisztikát és történelmet tanult. Gyermek- és ifjúkora meghatározta későbbi viszonyulását a zsidósághoz, Németországhoz, a német nyelvhez és irodalomhoz.

1933-ban Feuchtwanger származása és náciellenes nézetei miatt emigrációba kényszerült. Nagy csapás volt ez számára azért is, mert elvesztette német ajkú olvasókörzönsége nagy részét, könyveit a könyvtárakból eltávolították, majd a május 10-i nagy könyvégetés során máglyára vetették, őt magát pedig az elsők között fosztották meg német állampolgárságától.

A könyv címében megfogalmazott kérdés, tudniillik, hogy német vagy zsidó írónak tekintette-e magát, 1933 után sokat foglalkoztatta. Jelen kötet főleg azokat az írásait adja közre, amelyeket e témakörben írt. A szövegek – egy kivételével – már az emigrációban íródtak, az elsők még a harmincas évek első feléből származnak, az utolsó 1949-ből. A könyv öt nagy fejezetre tagolódik, az írások kronologikus sorrendben szerepelnek, így nyomon követhetjük nézeteinek alakulását, módosulását, illetve néhány esetben a fontosabb németországi eseményekről alkotott véleményét.

A szövegkiadások alapjául az eredeti gépírási kéziratok szolgáltak, amelyek (kettő kivételével) Lion és Martha Feuchtwanger hagyatékában maradtak fenn. A szövegeket három csoportba lehet sorolni. Az első csoportot alkotják azok, amelyek itt jelennek meg először nyomtatásban (például az előadásszövegek), a második csoportba tartoznak azok, amelyek németül már megjelentek valamilyen periódikában, a harmadikba pedig azok, amelyeket főleg újságokban más nyelven (angolul, franciául, hollandul, oroszul, spanyolul) közöltek a harmincas-negyvenes években, de a német eredetit itt olvashatjuk először. A könyv végén megtalál-

juk a szövegek első kiadásának adatait, amennyiben megjelentek.

A kötetben szereplő írások főbb témái: mi a zsidóság, hogyan meghatározható a nacionalizmus és zsidóság viszonya, miként viszonyult a német zsidóság a hitleri hatalomátvétel utáni pogromokhoz, melyek a náci zsidógyűlöletének okai, mi az író véleménye a Kristályéjszaka eseményeiről, mi a teendője a külföldi zsidóságnak, és személy szerint neki abban a helyzetben. Kifejti továbbá gondolatait a nemzetiszocialista rendszer elleni közös cselekvés lehetőségéről is. Taglalja azt a kérdést is, hogy a zsidóellenes tettekért felelőssé lehet-e tenni az egész németséget – a válasza: nem. A háború utáni írások egyik legfontosabbika az, amelyben leírja a véleményét nürnbergi perről, ahol egyébként nem lehetett jelen, mert attól tartott, hogy hontalanként esetleg nem engednék vissza az Egyesült Államokba.

Feuchtwanger többször hangsúlyozza, mennyire kötődik az emigrációban is a német kultúrához és a német nyelvhez. Ugyanakkor meg volt győződve arról, hogy a nemzeti nyelveket le fogja váltani egy világnyelv. Több írásában is megemlíti, hogy a nacionalizmus túlhaladott, ő maga nemzetközi írónak tartja magát, a világ pedig a kozmopolitizmus felé halad. Mindamellet dilemmát is okozott neki ez a hármasság, tudniillik hogy hogyan lehet meghaladni németiségét és zsidóságát, hiszen a szíve afelé húz, amit meg akar haladni. Egy kritikusa azt mondta egyszer róla, hogy ő egy „zsidó-nacionalista internacionalista”.

A zsidó lét, az asszimiláció egyébként regényekben is vissza-visszatérő téma, a *Jud Süß*-ön kívül említhetjük a *Josephus-trilógiát*, a *Toledói zsidó nőt*, illetve a *Jefta és leányát*, sőt már doktori disszertációját is Heine *A bacherachi rabbi* című művéről írta. A kötet végén epilógusként egy háromsoros Feuchtwanger-idézet olvasható, amelyben az író rendkívül tömören fogalmazza meg mindezt: „Német író vagyok, szívem zsidóul dobog, gondolkodásom a világé.” E három tehát elválaszthatatlan egymástól.

A szép kiállítású kötet nem csak a Feuchtwangerrel foglalkozó irodalomtörténetesek érdeklődésére tarthat számot, az itt kiadott szövegekből immár a szélesebb olvasóközönség is megismerheti az író eddig kevésbé ismert oldalát.

TAKÁCS PETRA

takacs.petra@btk.elte.hu / petra.takacs3@gmail.com

ORCID: 0009-0005-7873-0040

A. SZABÓ Magda, szerk. *Gara László emlékezete – À la mémoire de Ladislav Gara*. Budapest: MMA Kiadó, 2023. 320.

A magyar-francia irodalmi kapcsolatok jelentős kötet a *Gara László emlékezete*. A kétnyelvű kiadványban 1957-es megjelenése óta először olvasható magyar nyelven is az az igen fontos antológia, mely az 1956-os forradalomra reagáló francia költők magyar költőknek dedikált verseit gyűjti csokorba Gara László szerkesztésében. A kiadás ezen kívül azt is vállalja, mint címe is jelzi, hogy ezen antológia szerkesztőjének, a huszadik századi magyar-francia irodalmi kapcsolatok meghatározó alakjának, Gara Lászlónak emléket állítson.

Ehhez a *Francia költők tiszteletadása magyar költőknek (Hommage des poètes français aux poètes hongrois)* című antológián kívül A. Szabó Magda bevezetője és Guillaume Métayer előszava után közli Tüskés Anna tanulmányát Gara Lászlóról, valamint A. Szabó Magda szerkesztésében egy válogatást Gara Lászlóhoz kapcsolódó rövid szövegekből. Mindez a fordítók igényes munkájának köszönhetően egyaránt szól a magyar és a francia olvasóhoz, mindkettő számára élvezetes olvasmányt nyújtva.

A. Szabó Magda bevezetőjében nemcsak hangsúlyozza Gara László szerepét a magyar irodalom franciaországi megismertetésében, de ezt – Szabó Zoltánt idézve – „életének értelmeként” aposztrofálja, és 1956-ot ebben a tekintetben szimbolikus évként említi, ugyanis Gara innentől szenteli életét e célnak, és ekkor szerkeszti az e célt is szolgáló, már említett kötetet.

Guillaume Métayer a kötethez írt előszavában felhívja a figyelmet arra is, hogy az antológia a kor jelentős francia költőinek 1956-ra reagáló verseivel az élénk magyar-francia kapcsolatokat tükrözi.

Tüskés Anna részletes és olvasmányos, alapos bibliográfiával kiegészített tanulmánya nyolc szakaszra tagolva, kronológiai sorrendben mutatja be Gara László életét és munkásságát, a francia nyelvvel és Franciaországgal való kapcsolatát, ha-

tását a kor irodalmi életére és magyar-francia kapcsolataira, valamint szellemi örökségét.

Tüskés Anna több alkalommal hangsúlyozza Garának a magyar-francia kapcsolatokban betöltött fontos szerepét. Gara már az 1920-as és 1930-as években ismeretséget köt párizsi magyarokkal, miután az újságírás mindössze 20 évesen, 1924-ben Párizsba viszi, ahol végleg ott marad. Mindvégig aktív tagja a külföldön élő magyar írók közösségének is, és folyamatosan tart fenn kapcsolatokat magyar és francia költőkkel, az 1950-es évek végére már „intézményként” emlegetik.

Az újságírásban is megmutatkozik közvetítő szerepe a két kultúra között: több időszakban dolgozik magyar lapoknak párizsi tudósítóként, 1956-ban pedig Fejtővel együtt a magyar forradalom hangja a francia sajtóban.

Szintén a kezdetektől része Gara életének az újságírás mellett a műfordítás is, folyamatosan fordít magyar szépirodalmi műveket franciára, nagy szerepet vállalva ezzel a magyar irodalom franciaországi megismertetésében, sokszor szerkesztőként is hozzájárulva egy-egy magyar költő francia kiadásához. Neki köszönhetjük többek között József Attila, Illyés Gyula, Ady Endre, Márai Sándor, Móricz Zsigmond, Ottlik Géza, Déry Tibor, Molnár Ferenc és Szabó Magda francia nyelvű megjelenését. Nevét is őrzi a „garaizmus”, az általa népszerűsített műfordítási módszer, melynek lényege a forma fontossága, és az, hogy költőt költő fordítson. A hatvanas évekre már a magyar irodalom franciaországi nagykövetének tekinthető, több mint 50 magyar antológiával és regényfordítással. Ekkor kezd egyik legjelentősebb munkájába, az *Antológiába* (*Anthologie de la poésie hongroise du XVIIe siècle à nos jours*), melynek célja a magyar költészet átfogó bemutatása: összesen ötszáz oldalon 132 költő 402 versét mutatják be különböző korokból. Bár a kötet fogadtatása vegyes, hatása mindenképpen említésre méltó, a mintájára magyar költészeti antológiák jelennek meg más nyelveken, így angolul is.

Tüskés Anna tanulmányában külön pontot szentel a jelen kiadványban megjelentetett antológiának, a *Francia költők tiszteletadása magyar költőknek* című kötetnek, érdekes információkkal szolgálva a keletkezés és megjelenés körülményeiről is; kifejti például, hogy néhány példány a megjelenés idején Magyarországra is eljutott. Leírja egyúttal, hogy a kötetben különböző világnézeti

költők találkoztak, aminek célja nem politikai, hanem az emberi szolidaritás kifejezése volt. A kötet specifikumaként említi, hogy a többi kötetből eltérően Gara francia költő barátai itt nem fordítóként, hanem szerzőként vettek részt a munkában.

A *Francia költők tiszteletadása magyar költőknek* című antológiát magát Gara László 1956-ban írt előszava vezeti be, melyben egyrészt az általa szerkesztett József Attila-kötet valamiféle folytatásaként aposztrofálja azt, másrészt említi a magyar költők kiállítását, és azt, hogy több francia költőnek az erre adott egyénenkénti reakciója indította el a kötet létrejöttét.

Az antológia huszonnégy francia költő verseit tartalmazza, a költőket névsorban felsorakoztatva, a legtöbb esetben egy-egy verset közölve tőlük. Mind formai, mind tartalmi téren a változatosság jellemzi a verseket, melyeket többször konkrét magyar költőknek ajánlanak szerzőik. Az antológiát a költők rövid bemutatása zárja, melyben megismerhetjük a kötetben szereplő költőket, és többek esetében az őket Magyarországhoz vagy a magyar irodalomhoz fűző szálakat is.

A kiadvány végül A. Szabó Magda szerkesztésében a „*Kulinak születtem, nem mandarinnak*” – *Tükörsepek Gara László életéből* című szövegválogatáson keresztül igyekszik körüljárni Gara alakját. Ezek a rövid szövegek és szövegrészek visszaemlékezéseket mutatnak be kortársakról és kortársaktól, a kor eseményeiről, művekről (melyeken belül kiemelt helyen a most magyarul kiadott kötetéről és a Gara által szerkesztett *Antológiáról*), fordításokról, munkafolyamatokról, és legfőképpen a mindezeket összekötő Garáról. Eredetileg Franciaországban és Magyarországon megjelent szövegek egyaránt szerepelnek a gyűjtésben, de versek, levelek, és korábban kiadatlan szövegek is hozzájárulnak alakjának bemutatásához. Ily módon a kötet a róla szóló tanulmánnyal és szemelvényekkel együtt átfogó képet tár az olvasó elé Gara Lászlóról.

TARTALOM

Új elméletek kereszteződésében. A romantika francia aspektusai

TANULMÁNYOK

ÁDÁM ANIKÓ – RUTTKAY VERONIKA – TIMÁR ANDREA: Bevezető	503
KÁLAI SÁNDOR: A francia romantika és a médiakultúra	509
ÁDÁM ANIKÓ: Az irodalom tudásközvetítő szerepe. Romantika és episztemokritika	520
MATUZ BENCE: Esemény és egyenlőség. A romantika nyomai a kortárs francia filozófiában: Alain Badiou és Jacques Rancière	534
ZEMPLÉN GÁBOR: Latouri kaleidoszkóp és romantikus irodalom	544
GÁRDOS BÁLINT: Történelemkép és forradalomábrázolás 18. század végi brit regényekben	561
TIMÁR ANDREA: Posztholokauszt Coleridge. Arendt, Coleridge és a francia forradalom	574
MARY WOLLSTONECRAFT: Részletek <i>A nők jogaiért</i> című vitairatból. Rousseau-ról (Fordította: Péter Ágnes)	588

KÖNYVEK

PAUL NAGY: Une Francophonie millénaire: Anthologie de textes écrits en français par des auteurs hongrois, de 1918 à nos jours / SCHNELLER DÓRA	599
---	-----

LION FEUCHTWANGER:

Bin ich deutscher oder jüdischer Schriftsteller?
Betrachtungen eines Kosmopoliten. Mit bislang
unveröffentlichten Texten / LŐKÖS PÉTER

600

A. SZABÓ MAGDA, szerk.:

Gara László emlékezete – À la mémoire de Ladislav Gara
/ TAKÁCS PETRA

601

CONTENTS

At the Crossroads of New Theories: French Aspects of Romanticism

STUDIES

ANIKÓ ÁDÁM – VERONIKA RUTTKAY – ANDREA TÍMÁR: Introduction	503
SÁNDOR KÁLAI: French Romanticism and Media Culture	509
ANIKÓ ÁDÁM: The Knowledge Mediation Role of Literature: Romanticism and Epistemocriticism	520
BENCE MATUZ: Event and Equality – Marks of Romanticism in Contemporary French Philosophy: Alain Badiou and Jacques Rancière	534
GÁBOR ZEMPLÉN: Latourian Kaleidoscope and Romantic Literature	544
BÁLINT GÁRDOS: The Concept of History and the Representation of Revolution in Late Eighteenth Century British Novels	561
ANDREA TÍMÁR: Post-Holocaust Coleridge: Arendt, Coleridge and the French Revolution	574
MARY WOLLSTONECRAFT: From <i>A Vindication of the Rights of Woman</i> : On Rousseau (Translated by <i>Ágnes Péter</i>)	588
BOOKS	599

SOMMAIRE

A la croisée de nouvelles théories: Les aspects français du romantisme

ÉTUDES

ANIKO ÁDAM – VERONIKA RUTTKAY – ANDREA TIMAR: Introduction	503
SANDOR KÁLAI: Le romantisme français et la culture médiatique	509
ANIKO ÁDAM: La littérature comme transfert des savoirs: romantisme et épistémocritique	520
BENCE MATUZ: Événements et égalité – les traces du romantisme dans la philosophie française contemporaine: Alain Badiou et Jacques Rancière	534
GABOR ZEMPLÉN: Le caléidoscope latourien et la littérature romantique	544
BALINT GARDOS: L'image de l'histoire et la représentation de la révolution dans les romans anglais à la fin du 18e siècle	561
ANDREA TIMAR: Post-holocauste Coleridge: Arendt, Coleridge et la révolution française	574
MARY WOLLSTONECRAFT: Extraits de <i>Défense des droits de la femme</i> . Sur Rousseau (Traduit par Agnes Péter)	588

LIVRES 599

HELIKON
IRODALOM- KULTÚRATUDOMÁNYI SZEMLE

1955–1962

Vegyes tartalmú számok

1963

1. sz. A komplex összehasonlító kutatások elvi kérdései
2. sz. Nemzetközi Összehasonlító Konferencia (Budapest, 1962)
3. sz. Amerikai prózairodalom
4. sz. Viták a realizmusról

1964

1. sz. Az összehasonlító irodalomtudomány nemzetközi szemléje
- 2 – 3. sz. A kelet-európai avantgárd
4. sz. Shakespeare-évforduló (vegyes szám)

1965

1. sz. Mai világirodalmi mozgalmak és irányok
2. sz. A szocialista realizmus kérdéseiről
3. sz. Nacionalizmus és kozmopolitizmus; eredetiség – utánzás – hatás fogalmi (Az AILC IV. Kongresszusa – Fribourg, 1964. – előadásaiából)
4. sz. A kelet-európai összehasonlító irodalomtörténet kérdései

1966

- 1 – 2. sz. Irányzatok és csoportok az 1920–30-as évek szovjet irodalmában
3. sz. Esmék és művek a modern polgári irodalomban
4. sz. Irodalom és szociológia

1967

1. sz. Irodalom és folklór
2. sz. Pártosság, elkötelezettség, elkötelezetlenség
- 3 – 4. sz. A szovjet irodalomtudomány legújabb eredményeiből

1968

1. sz. A strukturalizmusról
2. sz. Az irodalmi irányzatok mint nemzetközi jelenségek (Az AILC V. Kongresszusa – Belgrád, 1967. – anyagából)
- 3 – 4. sz. Az irodalom és a társzművészetek

1969

1. sz. Kelet-európai irodalmak a századfordulón
2. sz. Művészet – tömegkultúra – irodalom
- 3 – 4. sz. A számítógépek és a humán tudományok (vegyes szám)

1970

1. sz. A Fekete-Afrika irodalmáról
2. sz. Irodalom és összehasonlító módszer (vegyes szám)
- 3 – 4. sz. Modern stilisztika

1971

1. sz. Irodalom és társadalom (AILC VI. Kongresszus. Bordeaux, 1970)
2. sz. Irodalomelméleti viták Franciaországban
- 3 – 4. sz. A közép-európai humanizmus kérdései (Sopron, 1971)

1972

1. sz. Science fiction (a műfaj esztétikai és poétikai kérdései)

2. sz. Klasszikusaink és Európa
 3 – 4. sz. A szocialista országok irodalmának másfél évtizede
 1973
 1. sz. Műelemzés és műfajelmélet (vegyes szám)
 2 – 3. sz. Irodalomtudomány és szemiotika
 4. sz. A XVIII. század és a felvilágosodás irodalma
 1974
 1. sz. Az AILC kanadai kongresszusa (Montreal, 1973. augusztus 13–19.)
 2. sz. Az elsüllyedt kultúrák irodalma
 3 – 4. sz. Modern poétika
 1975
 1. sz. Irodalom, világirodalom, nemzeti irodalom
 2. sz. Az újabb Délkelet-Európa-kutatások
 3 – 4. sz. Az európai romantika
 1976
 1. sz. Szubkultúra és underground
 2 – 3. sz. Irodalom és irodalomtörténet Ausztriában
 4. sz. Tudomány-e az irodalomtudomány?
 1977
 1. sz. A retorika újjászületése
 2. sz. Az AILC VIII., budapesti kongresszusa (1976. augusztus 12–17.)
 Különböző kultúrákban eredő irodalmak kapcsolatai a XX. században
 3. sz. Az AILC VIII., budapesti kongresszusa.
 Összehasonlító irodalomtudomány és irodalomelmélet
 4. sz. A budai Egyetemi Nyomda szerepe a kelet-európai népek társadalmi,
 kulturális és politikai fejlődésében (1777–1848)
 Budapest, 1977. szeptember 5–8.
 1978
 1 – 2. sz. Kutatási irányok a 20-as évek szovjet irodalomtudományában
 3. sz. Érték és társadalom. Transzgresszív elemzések
 4. sz. Új magyar világirodalom-történet
 1979
 1 – 2. sz. Az ázsiai népek irodalma
 3. sz. A jugoszláv népek irodalma
 4. sz. Az egyéni és a kollektív a nyelvben és az irodalomban
 (FILLM XIV. Kongresszus, Aix-en-Provence, 1978)
 1980
 1 – 2. sz. Recepciókutatás és befogadásesztétika
 3 – 4. sz. Az orosz szimbolizmus
 1981
 1. sz. Az irodalom klasszikus modelljei – Az irodalom és a társművészetek –
 A regény fejlődése
 2 – 3. sz. Régi és új hermeneutika
 4. sz. Irodalom és felvilágosodás
 1982
 1. sz. A Vormärz-irodalom és néhány magyar vonatkozása
 2 – 3. sz. Új kutatási irányok a szovjet irodalomtudományban
 4. sz. Művelődéstörténet és Kelet-Európa

1983

1. sz. Az AILC X. Kongresszusa
2. sz. Irodalomelmélet és beszédaktus-elmélet
- 3 – 4. sz. Irányzatok a mai francia irodalomtudományban

1984

1. sz. Polémiák a francia forradalom előtt
- 2 – 4. sz. Svájci népeinek irodalma – svájci irodalom?

1985

1. sz. A FILLM budapesti kongresszusa – A polonisztika Magyarországon
- 2 – 4. sz. Az olasz irodalomtudomány napjainkban

1986

- 1 – 2. sz. A műfordítás távlatai
- 3 – 4. sz. Szájhagyományok és irodalom a mai Afrikában

1987

- 1 – 3. sz. A posztmodern amerikai irodalom
4. sz. Hlebnyikov és az orosz avantgárd

1988

- 1 – 2. sz. Kanadai irodalmak
- 3 – 4. sz. A stilisztika útjai és lehetőségei

1989

1. sz. Az empirikus irodalomtudomány elmélete
2. sz. A felvilágosodás és nemzeti fejlődés
(A budapesti Nemzetközi Felvilágosodás Kongresszus anyagából)
- 3 – 4. sz. A szövegkiadás új elmélete és gyakorlata: a szövegek keletkezés-kritikája

1990

1. sz. A mai nemzetközi folklorisztika
- 2 – 3. sz. Irodalom és pszichoanalízis
4. sz. A jelentésteremtő metafora

1991

- 1 – 2. sz. A biedermeier kora – nálunk és Európában
- 3 – 4. sz. Hagyomány és modernizáció a mai kínai kultúrában

1992

1. sz. A frankofon irodalmak sajátosságai
2. sz. Profizmus az irodalomtudományban
- 3 – 4. sz. A Név hatalma

1993

1. sz. A konstruktivista irodalomtudomány
- 2 – 3. sz. Elsikkasztott orosz irodalom
4. sz. A mai lengyel irodalomtudomány

1994

- 1 – 2. sz. Az amerikai dekonstrukció
3. sz. A kortárs olasz irodalom
4. sz. Feminista nézőpont az irodalomtudományban

1995

- 1 – 2. sz. Poszt szemiotika. A szubjektum-elméletek és a mai irodalomtudomány
3. sz. A stílus diszkurzív elmélete
4. sz. Rendszerelvű irodalomtudomány

- 1996
- 1 – 2. sz. Intertextualitás
  - 3. sz. Újraegyesült Németország – egységes német irodalom?
  - 4. sz. A posztkoloniális művelődésmélet
- 1997
- 1 – 2. sz. A félmúlt klasszikusai
  - 3. sz. Hermeneutika az orosz századelőn
  - 4. sz. A lehetséges világok poétikája
- 1998
- 1 – 2. sz. Az újhistorizmus
  - 3. sz. Kánonok a kis népek irodalmában
  - 4. sz. Textológia vagy textológiák?
- 1999
- 1 – 2. sz. A szó poétikája
  - 3. sz. Latin-amerikai irodalomelmélet
  - 4. sz. Kulturális antropológia és irodalomtudomány
- 2000
- 1 – 2. sz. A romantika tétjei
  - 3. sz. A korszakok alakzatai
  - 4. sz. (Új) filológia
- 2001
- 1. sz. Változatok a dialógusra
  - 2 – 3. sz. Dante a XX. században
  - 4. sz. Az interpretáció érvényessége
- 2002
- 1 – 2. sz. A *Poétika* újraolvasása
  - 3. sz. Autobiográfia-kutatás
  - 4. sz. A multikulturalizmus esztétikája
- 2003
- 1 – 2. sz. A minimalizmus
  - 3. sz. Mikrotörténetírás
  - 4. sz. Kísérleti irodalom
- 2004
- 1 – 2. sz. Petrarca: hermeneutika és írói személyiség
  - 3. sz. A hipertext
  - 4. sz. Wittgenstein poétikája
- 2005
- 1 – 2. sz. A kritikai kultúrakutatás
  - 3. sz. Régi az újban
  - 4. sz. Vico körei
- 2006
- 1 – 2. sz. Kritikai szubjektivizmus
  - 3. sz. Frege aktualitása
  - 4. sz. Relevancia
- 2007
- 1 – 2. sz. Alteritás, poétika, filozófia
  - 3. sz. Ökokritika
  - 4. sz. Etikai kritika

2008

- 1. sz. A második olvasat
- 2 – 3. sz. A közvetítés poétikája
- 4. sz. Az autonómia új esélyei

2009

- 1 – 2. sz. Eszmetörténet és irodalomtudomány
- 3. sz. Szimbólum- és allegóriaelméletek
- 4. sz. A jövőbelátás poétikái

2010

- 1 – 2. sz. Térpoétika
- 3. sz. A félre-értelmezett futurizmus
- 4. sz. A szerző poétikája

2011

- 1 – 2. sz. Testírás
- 3. sz. Meghekkelt valóságok
- 4. sz. Új gazdasági kritika

2012

- 1 – 2. sz. A Helikon repertórium 1955–2011
- 3 – 4. sz. Boccaccio 700

2013

- 1. sz. Narratív design
- 2. sz. Kognitív irodalomtudomány
- 3. sz. Corpus alienum
- 4. sz. Esztétika és politika

2014

- 1. sz. Cseh dekadencia
- 2. sz. Funkciótörténet és kontextuális-kulturális narratológia
- 3. sz. Az archívumok elméletei
- 4. sz. Komparatistikai kutatások az ezredfordulón

2015

- 1. sz. A kreatív írás-oktatás és a kortárs amerikai próza
- 2. sz. Transznacionális perspektívák az irodalomtudományban
- 3. sz. Horatius *Ars poeticája*
- 4. sz. Az ólomévek kultúrája és utóélete – A terrorizmus az olasz művészetekben és irodalomban

2016

- 1. sz. Az addikció kulturális és kritikai elméletei
- 2. sz. Biblioterápia, irodalomterápia
- 3. sz. Műfaj és komparatistika
- 4. sz. Szabadkőművesség. Új irányok a 18. századi európai maszonéria kutatásában

2017

- 1. sz. A százéves dada
- 2. sz. Hálózatelmélet és irodalomtudomány
- 3. sz. Sokarcú modernség és irodalomtörténet-írás
- 4. sz. Fénykép és irodalom

2018

- 1. sz. Tzvetan Todorov, a közvetítő
- 2. sz. Nem természetes narratológia

- 3. sz. Próza a posztmodern (próza) után
- 4. sz. Poszthumanizmus

2019

- 1. sz. Dehumanizáció: az elkövető alakja
- 2. sz. Térkép és irodalom
- 3. sz. Közép-európai komparatiztika
- 4. sz. Gérard Genette, a szerszámkészítő

2020

- 1. sz. Számítógépes irodalomtudomány
- 2. sz. Posztmodern gótika
- 3. sz. Posztszekularizáció
- 4. sz. Irodalmak Afrikában

2021

- 1. sz. Genetikus kritika
- 2. sz. Realizmusok
- 3. sz. Költői igazságosság
- 4. sz. Irányok a gyerekirodalom-kutatásban

2022

- 1. sz. Kultúrorvostan/Orvosbölcészet
- 2. sz. Diagrammatológia
- 3. sz. Transzkulturális emlékezetkutatás
- 4. sz. Francia színházfilozófia. Mimeszisz

2023

- 1. sz. Krimi
- 2. sz. „Inklinációk”. Kortárs női filozófiák
- 3. sz. Narratív fordulat
- 4. sz. Ökodiskurzusok

2024

- 1. sz. Irodalmi adaptáció
- 2. sz. Etnofuturizmusok
- 3. sz. Az angol romantika a kortárs elméletekben
- 4. sz. Új elméletek kereszteződésében: A romantika francia aspektusai

HU ISSN 0017-999X

Kiadja a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Irodalomtudományi Intézet,
Felelős kiadó: Balogh Balázs főigazgató, Kecskeméti Gábor igazgató
Nyomdai előkészítés:
HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
Tudományos Információs Osztály
Vezető: Kovács Éva
Tördelőszerkesztő: Hudecz Andrea
A fedél és a tipográfia Baranyai András munkája
Nyomdai munkák: Prime Rate Zrt., Budapest
Felelős vezető: Dr. Tomcsányi Péter

Terjeszti a Magyar Posta

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága (1089 Budapest, Orczy tér 1.). Előfizethető valamennyi postán, a kézbesítőknél; e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu; faxon: +36-1-303-3440. További információ: +36-80-444-444. Példányonként megvásárolható az Írók Boltjában (1061 Budapest, Andrásy út 45.), a BTK Penna Bölcsész Könyvesboltjában (1053 Budapest, Magyar u. 40., tel.: +36-30-203-1769), a folyóirat 2016 előtti számai beszerezhetők az Argumentum Kiadónál (1085 Budapest, Mária u. 46., tel.: +36-1-485-1040, fax: +36-1-485-1041). Külföldön terjeszti a Batthyány Kultur-Press Kft. (H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6., tel./fax: +36-1-201-8891).

Előfizetési díj 2024-re: 6400 Ft

Egy szám ára: 1700 Ft

MTA MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

Nemzeti
Kulturális
Alap

*Folyóiratunknak ez a száma a Magyar Tudományos Akadémia
és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg.*

Ára: 1700 Ft

Előfizetés egy évre: 6400 Ft

9 770057 999008 2 4 0 0 4